

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KOMPENSACIJŲ UŽ VALSTYBĖS IŠPERKAMĄ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ DYDŽIO, ŠALTINIŲ, MOKĖJIMO TERMINŲ BEI TVARKOS, TAIP PAT VALSTYBĖS GARANTIJŲ IR LENGVATŲ, NUMATYTŲ PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYME, ĮSTATYMO NR. VIII-792 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-4556

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2020 m. birželio 23 d. sprendimo Nr. SV-S-1650 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo Nr. VIII-792 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-4556 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui ir teisinio reguliavimo priemonėms dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pagal Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo (toliau – Įstatymas) 9 straipsnio 2 dalies 5 punktą išduota valstybės garantijos (toliau – nuomos garantija), kuria garantuojama, kad bus Vyriausybės nustatyta tvarka išnuomos kitos valstybės ar savivaldybės gyvenamosios patalpos, į nuompinigius įskaičiuojant nuomotų patalpų vertę, nepanaudota dalis turi būti indeksuojama kiekvienais metais nuo valstybės garantijos išdavimo momento, atsižvelgiant į praėjusių metų infliaciją.

Atkreipiamė dėmesį, kad nustačius siūlomą teisinį reguliavimą nuomos garantijos turėtojai (nuomininkai ar jų paveldėtojai), kuriems valstybės garantija, išduota pagal Įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 5 punktą, jau įvykdyta arba nepanaudota nuomos mokesčiui padengti valstybės garantijos dalis apskaičiuota pinigais ir pervesta į nuomininko ar jo paveldėtojo sąskaitą, arba nuomininkas jau panaudojo nepanaudotą nuomos mokesčiui padengti valstybės garantijos dalį, apskaičiuotą pinigais, įsigydamas nuomojamas gyvenamąsias patalpas pagal Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą, ir sumažindamas jų kainą, atsidurtų nevienodoje padėtyje, nes jiems kasmet neindeksuota nepanaudota valstybės garantijos dalis, kaip tos pačios valstybės garantijos turėtojai, kuriems valstybės garantija dar neįvykdyta, numatant ją indeksuoti. Tokiu būdu būtų pažeistas asmenų lygiateisiškumo principas, įtvirtintas Lietuvos Respublikos konstitucijos 29 straipsnyje.

Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, kad asmenys negali būti diskriminuojami arba jiems negali būti teikiama privilegijų. Konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (2008 m. spalio 30 d., 2012 m. liepos 3 d. nutarimai). Konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio

pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (2012 m. vasario 27 d., 2013 m. vasario 22 d., 2016 m. birželio 20 d. nutarimai).

2. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad indeksuoti nepanaudotą valstybės garantijos dalį siūloma atsižvelgiant į analogišką teisinį reguliavimą, nustatytą Įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje, „piliečiams neišmokėtos piniginių kompensacijų sumos indeksuojamos kiekvienais metais atsižvelgiant į praėjusių metų infliaciją“. Pažymėtina, kad tuo metu, kai reikėjo mokėti pinigines kompensacijas už valstybės išperkamą išlikusį nekilnojamąjį turtą, valstybė nepajėgė jų mokėti iš karto ir kompensacijos mokėtos dalimis, jas indeksuojant. Toks piniginių kompensacijų už valstybės išperkamą išlikusį nekilnojamąjį turtą indeksavimas negali būti tapatinamas su sugrąžintu natūra gyvenamųjų namų, jų dalių, butų nuomininkams, jų raštišku pasirinkimu, pagal Įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 5 punktą išduotomis valstybės garantijomis ar jų indeksavimu.

3. Įstatymo projekto siūlymas „nepanaudotą valstybės garantijos dalį indeksuoti kiekvienais metais nuo valstybės garantijos išdavimo momento“ prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui *lex retro non agit* (įstatymas atgal negalioja). Konstitucinis Teismas ne kartą konstatavo, kad „su konstituciniu teisinės valstybės principu yra susijęs principas *lex retro non agit*, pagal kurį teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį ir neleidžiamas teisės aktų galiojimas atgaline tvarka, nebent būtų palengvinama teisės subjektų padėtis, kartu nepakenkiant kitiems teisės subjektams (*lex benignor retro agit*). Nei įstatymu, nei poįstatyminiais aktais negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų įsiterpta į jau pasibaigusius teisinius santykius. Tokiu reguliavimu, kuriuo teisės normos galėtų būti pakeistos, kai reguliuojami santykiai jau yra baigti, būtų sudarytos prielaidos paneigti asmenų teisėtus lūkesčius, teisinį tikrumą ir teisinį saugumą, konstitucinį teisingumo principą“ (2007 m. lapkričio 29 d. nutarimas). Šis principas reiškia, kad įstatymai taikomi tiems faktams ir pasekmėms, kurie atsiranda po įstatymų įsigaliojimo (2001 m. sausio 11 d., 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimai).

4. Pažymėtina, kad Įstatymo projekte siūlomas teisinis reguliavimas pareikalautų papildomų valstybės biudžeto lėšų valstybės įsipareigojimams vykdyti. Remiantis 2017 metų duomenimis, vykdant nuomos garantijas, gyvenamosios patalpos nuomos 296 nuomininkams, kuriems į nuompinigius dar turėjo būti įskaičiuota apie 4,1 mln. eurų, iš jų apie 1,8 mln. eurų dar nebuvo išmokėta savivaldybėms. Pagal Lietuvos statistikos departamento 2020 m. liepos mėnesio duomenis, vartotojų kainų indeksas, palyginti su 1998 m. duomenimis, sudarė 163,4. Tačiau preliminarus papildomo valstybės biudžeto lėšų poreikio šiuo metu paskaičiuoti nėra galimybių, nes tai priklauso nuo bendro valstybės įsipareigojimo suteikus valstybės garantijas dydžio, valstybės garantijos išmokėjimo termino, savivaldybių nuomojamų gyvenamųjų patalpų nuomos mokesčio kainos, kuria kasmet mažinama išduotos valstybės garantijos suma ir apskaičiuojamas valstybės garantijos likutis, indeksavimo metodikos ir metinių infliacijos rodiklių nuo valstybės garantijos suteikimo metų, taip pat infliacijos rodiklių prognozės ateinančiam 10–20 metų laikotarpiui. Be to, valstybės garantijos nepanaudotos dalies indeksavimas ilgintų valstybės garantijos administravimo, kurį kaip valstybės deleguotą funkciją vykdo savivaldybės, terminus ir tai pareikalautų papildomų valstybės biudžeto lėšų valstybės garantijų administravimo išlaidoms padengti.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras